

LA BURGUESIA CATALANA DEL SEGLE XVIII: ELS FREIXA DE REUS.

Jordi Andreu Sugranyes

Els Freixa de Reus, com els March, els Miró els Bofarull, entre d'altres, comparteixen una trajectòria semblant en molts aspectes. A l'empena del creixement econòmic del segle XVIII, els Freixa es converteixen de menestrals en comerciants i de comerciants en ciutadans honorats, en no gaire més d'una generació. Lèxit econòmic prepara i impulsa i l'ascens social. L'obtenció del privilegi tanca un procés repetit en múltiples ocasions per la burgesia comercial. El nostre propòsit és analitzar la transformació de les actituds econòmiques de la burgesia mercantil reusenca durant la primera meitat del setcents, a través de l'evolució de les inversions, els ingressos i el patrimoni dels Freixa.

La trajectòria familiar

Fill, nét i besnét de pagesos Jaume Freixa i Mas abandona la terra per convertir-se en paraire a mitjans del segle XVI. El 20 de gener del 1653 es casa amb Maria, filla de Jacint Cabestany, també paraire. Però l'experiència dels Freixa com a menestrals serà relativament curta. El fill, Jaume Freixa i Cabestany, nat el 1670, segueix l'ofici del pare, però ja des de començament del segle XVIII, es dedicarà també a l'espaculació mercantil, que s'anirà convertint en una activitat cada cop més absorbent.

Jaume es casarà dos cops. El 19 d'abril del 1693 ho fa amb Magdalena, filla de Josep Cases, pagès de Reus. En morir aquesta es torna a casar, ara amb Magdalena Martí, filla d'un pagès de Castellvell. El matrimoni se celebra el 18 d'abril del 1702. Durant els anys que segueixen a la guerra de Successió, sol o en companyia d'altres comerciants, participa en diversos negocis relacionats amb la compra-venda de blat a la menuda, el comerç de bestiar i l'arrendament de drets i contribucions. En una obligació del 1710 Jaume Freixa encara signa com a paraire, poc temps després, però, en un contracte de venda a carta de gràcia redactat el 1712, afegeix a l'ofici familiar el de negociant. L'any següent ja el trobem signant exclusivament com a tal (1). Des d'aleshores i només amb alguna excepció, la documentació notarial es referirà a Jaume Freixa com a negociant. Tot i això, als cadastres de Reus hi segueix figu-

1.- Arxiu Històric de Tarragona (AHT). Protocolos de Reus, caixa 167, 169 i 170. (Manual de Joan Baptista Claveria).

rant com a paraire almenys fins al 1724. Serà entre aquesta data i el 1731 que veurà reconegut a nivell públic el canvi social. En el cadastre realitzat aquest any, ja hi figura com a comerciant (2).

Francesc Freixa i Cases, fruit del primer matrimoni de Jaume Freixa i nat el 1697, comença a intervenir en els negocis familiars al costat del seu pare, tot i que almenys des dels anys trenta també el trobem com a únic signant de diversos documents. Si Jaume va ser el primer comerciant de la família, Francesc ja es troba des del primer moment plenament dedicat al món dels negocis. Els Freixa artesans i paraires, com abans els Freixa pagesos, queden enrera i s'inicia el temps dels Freixa comerciants. Francesc es va casar dos cops. La primera dona fou Teresa, filla de Pere Joan Giol, pagès del més del mateix nom a la quadra de Tascals, parròquia de les Borges. Es degueren casar cap al 1718, any en què es redacten els capitols matrimonials (3). El dot aportat al matrimoni fou de 1.500 lliures. La segona dona va ser Maria Clara Tudela, amb la qual es casà després del 1739. Francesc Freixa i Cases va ser enterrat el 1757 al convent de Sant Francesc de Reus a l'edat de 60 anys. En una data indeterminada però no gaire llunyana havia aconseguit el títol de ciutadà honorat de Barcelona. En tres generacions, els Freixa havien passat de pagesos a ciutadans honorats després d'haver estat paraires i comerciants.

QUADRE 1.- LA TRAJECTÒRIA SOCIO-ECONÒMICA (4)

NOM I COGNOM	OFICI	DATA
Gabriel Freixa	Pagès	S. XVI
Jaume Freixa	Pagès	S. XVII
Pere Freixa	Pagès	S. XVII
Jaume Freixa i Mas	Paraire	S. XVII
Jaume Freixa i Cabestany	Paraire i negociant	(1670-1747)
Francesc Freixa i Cases	Negociant i ciut. hon.	(1697-1757)
Jaume Freixa i Giol	Ciutadà honorat	(? -1765)
Francesc Freixa i Veciana	Ciutadà honorat	(1757-1835)

La integració efectiva dels Freixa en el si de la burgesia i la petita noblesa local i comarcal es fa a través del matrimoni. L'hereu, Jaume Freixa i Giol, es casa amb Tecla, filla de Felip Veciana i Dosset, comandant en cap dels mossos d'esquadra, batlle de Valls, i de Maria de Miró i Bover, dels Miró de Reus, cavallers i comerciants. Francesca, una de les filles, es casa amb Francesc Comes i Desmunt, comerciant reusenc. Maria Freixa es casarà amb Francesc Dosset de Valls i Magdalena amb Ramon Monter comerciant i productor d'aiguardent de Reus (5).

Amb Francesc Freixa i Veciana, l'únic fill de Jaume, la història dels Freixa arriba a la seva fi. En morir el seu pare el 1765, Francesc només tenia viut anys, per la qual cosa es nomenen tres curadors que administraran el patrimoni entre 1766 i 1777. El 1767 signa capitols matrimonials amb Teresa, filla de Francesc Sunyer, comerciant i familiar del Sant Ofici (poc temps després aconseguirà el títol de ciutadà honorat). El dot aportat pels Sunyer és de 12.000 lliures (6). En morir Teresa el 1776, Francesc contrau matrimoni amb Juliana, filla de

2.- Arxiu Històric Comarcal de Reus (AHCRC). Cadastres de 1724 i 1731.

3.- AHT. Protocolo de Reus, c. 188 (Joan Baptista Claveria).

4.- Arxiu de la Prioral de Reus. Llibres de batejos, matrimonis i enterros (segles XVII i XVIII).

5.- AHCRC. Carpeta Freixa.

6.- AHT. Protocolos de Reus, c. 579 (Joaquim Genovès)

Josep Bofarull i Gavaldà, negociant i ciutadà honorat, fundador d'una família prolífica en literats i historiadors. El dot aportat pels bofarull és de 5.000 lliures (7).

Francesc Freixa i Veciana fou el darrer dels Freixa, en morir el 1835 sense haver deixat descendència. El patrimoni es va repartir entre Pròsper de Bofarull i Mascaró, el seu nebot, Joan i Maria Antònia de Dalmau i Monter i Francesc Comes i Rabassa, cosins, segons una concòrdia signada el 1839 (8).

De pagesos a negociants

L'escassa documentació familiar conservada és posterior a la mort Jaume Freixa i Giol l'any 1765. Això ens obliga a recórrer a la documentació notarial a l'hora d'analitzar les bases de l'ascens social i econòmic de la família. La informació que ens proporcionen els protocols noterials és forçosament fragmetària i incompleta, però també l'única que ens permet de conèixer la tipologia i les característiques de les activitats comercials dels Freixa (9).

L'ascens econòmic es va iniciar amb Jaume Freixa i Cabestany, el primer negociant de la família. A l'estima del 1700 el seu patrimoni es valorava en 1.700 lliures, pocs anys després, el 1711, s'havia doblat i arribava a les 3.500. En el cadastre del 1724 pagava 19 lliures, 18 sous i 8 diners. En el del 1731 el patrimoni estava gravant amb 41 lliures, 1 sou i 10 diners. El 1740 pagava 53 lliures, 14 sous i 6 diners. Deu anys després els Freixa s'havien convertit en una de les primeres fortunes de la ciutat, gravada pel cadastre del 1750 amb 73 lliures, 16 sous i 11 diners (10).

L'activitat comercial dels Freixa, en solitari o en companyia d'altres comerciants reusencs, conjuga des de començaments del segle XVIII dues vessants complementàries: la venda de blat i bestiar i la compra de productes agraris del Camp de Tarragona i el Priorat (avel·lanes, ametlles, oli, vi i aiguardent), que s'exporten sobretot a través de Salou. Alhora Jaume Freixa participa en altres operacions: arrendaments, préstec de diners i, sobretot, producció i manipulació d'aiguardents. Les primeres operacions són encara poc especialitzades, es compra i es ven una mica de tot, a força d'iniciativa personal. Amb el temps, però, els Freixa es van anar especialitzant en l'exportació de vi i aiguardent, bé per comissió d'altres comerciants, bé per compte propi. El salt sembla haver estat obra sobretot de l'hereu, Francesc Freixa i Cases i cronològicament se situa entre els anys trenta i quaranta.

El comerç de blat. En els anys posteriors a la guerra de Successió Jaume Freixa i Cabestany participa en el comerç de blat. Entre 1708 i 1724 hem localitzat (10) operacions de venda a la menuda per un valor de 15.185 sous i 149,36 quarteres. La venda es fa durant els mesos anteriors a la collita, quan les reserves de blat comencen a esgotar-se i els preus són més alts. El blat es reparteix entre 46 compradors, tots ells pagesos de la rodalia de Reus. Es tracta doncs de venda a la menuda, en el darrer graó de la cadena situada entre l'importador a l'engròs i el pagès.

7.- AHT. Protocols de Reus, c. 509 (Joaquim Genovès).

8.- AHCR. Carpeta Freixa.

9.- AHT. Protocols de Reus. Manuals noterials de 1708 a 1720 (c. 165 a 177), 1735 i 1736 (c. 273i 274) i 1743 a 1745 (c. 281 a 283).

10.- AHCR. Cadastre de 1724, 1731, 1740, 1750. Estimes de 1700 i 1711.

11.- GIL, Pere, *Llibre primer de la història catalana en lo qual es tracta de història o descripció natural e de coses naturals de Catalunya*. Manuscrit editat per Josep Iglésies l'any 2949, p. 243.

QUADRE 2.- EL COMERÇ DE BLAT (VALOR EN SOUS).

DATA	DEUTE	PREU	QUARTERES	POBLACIÓ	COMPRADORS
13-03-1713	3.625	104	34,86	Maspujols	18
13-03-1713	624	104	6,00	Les Borges	3
22-03-1713	1.300	104	12,50	Les Borges	7
07-01-1716	4.480	64	70,00	Mont-ral	4
15-03-1716	1.974	76	26,00	Riudecanyes	13
18-05-1717	3.180	-	-	Maspujols	1
	15.185		149,36		46

El comerç de bestiar. El comerç de blat sembla anar molt lligat al tràfic de bestiar. A banda d'una certa continuïtat en el temps, les operacions es fan en una mateixa àrea geogràfica, la rodalia de Reus, els compradors també són pagesos i les operacions impliquen directament els negociants. Entre 1708 i 1724 es venen 25 mules i 2 matxos valorades en 43.792 sous. Jaume Freixa està associat amb Miquel Carnicer, també comerciant, i les vendes es concentren entre 1720 i 1721.

QUADRE 3.- COMERÇ DE BESTIAR.

DATA	CAUSA	ANYS	DEUTE*	POBLACIÓ
22-03-1713	Mula	6	1.680	Riudoms
01-09-1720	Mula	2,5	1.288	Vilella Baixa
01-09-1720	Mula	2,5	1.232	Vilella Baixa
01-09-1720	Mula	2,5	1.344	Riudoms
01-09-1720	Matxo	2,5	1.232	Porrera
01-09-1720	Mula	2,5	1.176	Riudecols
01-09-1720	Mula	2,5	728(1)	Poboleda
05-09-1720	Matxo	3,5	1.344	Botarell
05-09-1720	Mula	2,5	1.680	Botarell
05-09-1720	Mula	2,5	1.288	l'Aleixar
05-09-1720	Mula	2,5	1.120	l'Aleixar
05-09-1720	Mula	2,5	1.120	l'Aleixar
05-09-1720	Mula	2	1.736	Alforja
01-10-1720	Mula	3	1.003	Porrera
01-10-1720	Mula	4	1.120	la Canonja
29-08-1721	Mula	2,5	2.408	Vila-Seca
29-08-1721	Mula	2,5	2.408	Vila-seca
29-08-1721	Mula	2,5	2.352	Vila-seca
29-08-1721	Mula	2,5	1.586	Vila-seca
29-08-1721	Mula	2,5	1.568	Botarell
29-08-1721	Mula	2,5	2.520	Reus
01-09-1721	Mula	2,5	1.344	Constantí
01-09-1721	Mula	2,5	2.520	Vinyols
01-09-1721	Mula	2,5	2.520	Vinyols
08-09-1721	Mula	5	1.232	l'Aleixar
21-09-1721	Mula	2,5	2.240	Riudoms
21-09-1721	Mula	2,5	2.016	Riudoms

* En sous

1.- Resta de valor

Exportació de productes agraris. Les notícies sobre operacions de compra-venda de productes agraris són esporàdiques però ens permeten traçar una tipologia aproximada d'una de les fonts bàsiques d'acumulació. Les primeres operacions localitzades fan referència al co-

merç de fruits secs. L'ametlla i l'avellana, conreades al nord-oest del Camp de Tarragona i al Priorat, s'exportava a través del port de Salou. Pere Gil, en la seva geografia de Catalunya datada l'any 1600 assenyalava: "Avellanas se cullen en lo Ampurdà y Camp de Tarragona: y són tantas las Amellas, Pinyons, y Avellanas: que carregan dellas para València, y otras parts y provincias" (11). El 1729, al Pradell, els ametllers i els avellaners encara ocupaven el 23,34% de la superfície conreada. A Cornudella, el 1731, els avellaners arribaven al 14,66% i a Torroja el 1752 els ametllers representaven el 31,58% dels conreus.

De la participació dels Freixa en el comerç de fruits secs en resten diversos testimonis. El 26 de setembre del 1714 compra 50 quintars de gra d'ametlla "de la llei de l'esperança" a tres pagesos de Falset, per 10,250 sous. El 1721 Jaume Freixa fent companyia amb Miquel Carnicer, inverteix 23,554 sous en avellanes de l'Aleixar i 12,590 sous en avellanes de Vila-plana.

De la participació en el comerç d'oli en dóna testimoni la compra de 500 cortans d'oli de Maspujols, també fent companyia amb Miquel Carnicer, l'any 1722.

Però, sens dubte, fou el comerç de vi i sobretot d'aiguardent, una de les fonts, o fins i tot la font més important d'acumulació. El comerç d'aiguardent estava estretament associada a la producció i a la manipulació. Com els Bofarull, els Carreras, els Aixemús, els March i altres comerciantes que són alhora productors, Jaume Freixa posseïa una fàbrica d'aiguardent amb seguretat des del 1724 i possiblement des d'abans. Així ho suggereix la compra de la llenya i la brossa d'una peça de 8 jornals del mas del diumenge, a la quadra de Tascals per 1.020 sous el 1716.

Seguint les referències que ens proporcionen els protocols notariais, les operacions d'exportació de vi i aiguardent haurien començat amb posterioritat al comerç de blat a la menuda, bestiar i fruits secs. Haurien estat obra sobretot de Francesc Freixa i Cases ja a partir dels anys trenta. El 1735 els Freixa embarquen vi a Salou a bord de la nau Britània, del capità Joseph Linthome. El 1742 compren 71 càrregues d'aiguardent prova d'oli a Francesc Aleu, pagès d'Alforja. El gener de 1743 Jaume i Francesc Freixa embarquen 109 pipes de vi a una nau holandesa comandada pel capità Hendrich Mindres. El maig del mateix any embarquen aiguardent prova d'oli a una nau de la mateixa nacionalitat del capità Hans Smith. També el 1743 en Francesc Freixa figura com administrador de la Reial Renda d'aiguardents de Reus i del seu partit.

Altres negocis. Bàsicament es tracta d'arrendaments de contribucions i drets diversos. El 1710, participa, formant companyia, en l'arrendament de contribucions dels districtes de Tarragona i Montblanc. El 1720, Jaume Freixa, Miquel Carnicer i Marianna Bages, vidua del negociant reusenc Ramon Mestres, arrenden durant tres anys i tres collites el quinçè de tots els fruits que colliran els veïns de Vilaplana "per cumplir en las pagas de la Real contribució y altres deutes y obligacions de dit comú". El preu és de e 5.100 sous l'any.

De negociants a ciutadans honrats.

Amb l'èxit material i l'ascens social, les actituds i els comportaments econòmics es transformen. Entre els anys vint i trenta els Freinxa passen del comerç comarcal a la menuda al comerç internacional a l'engròs. Entre finals dels anys quaranta i l'inici dels cinquanta, coincidint amb l'obtenció del títol de ciutadans honrats, Francesc i Jaume Freixa es van allunyant de la participació activa en el comerç i en fan més conservadors en el pla econòmic. Enlloc de buscar el guany econòmic elevat i a curt termini, les inversions s'adrecen a as-

11.- AHT. Protocols de Reus, c. 577 (Joaquim Genovès).

segurar una renda anual fixa, menys subjecta al risc de les operacions comercials.

La transformació de la base econòmica i dels ingressos va ser necessàriament un procés gradual en el qual van participar totes les generacions des de l'inici del segle XVIII. Jaume Freixa i Cabestany inverteix en l'adquisició de terra i immobles urbans des de ben aviat i incrementa el patrimoni d'una manera considerable, però des de finals dels anys quaranta, el seu nét accelera el procés. Sabem que el 1749 la fàbrica d'aiguardent dels Freixa estava atuada i que entre 1766 i 1777 i possiblement, es va arrendar a altres comerciants reusencs. Però l'allunyament de la producció i manipulació d'aiguardents és només el signe extern d'una transformació profunda dels comportaments econòmics. Tot seguit analitzarem les característiques de les inversions realitzades i el seu resultat final.

La inversió en terres. Per bé que és probable que els Freixa posseïssin terra abans del segle XVIII, l'aplicació del patrimoni agrari serà conseqüència de l'èxit econòmic durant la primera meitat del segle. Tot i la compra de 10 jornals de botjar, oliveres i garroferes a Reus (Bellissens) el 1719 per 9.600 sous, les compres de terra s'adrecen clarament cap a l'aplicació de les propietats situades al terme de Territori de Tarragona, una part del qual pertany actualment al de Reus. Així el 1715 es compren 8 jornals de botjar i canyar a Aigüesverds per 6.000 sous. El 1743 es compren dos trossos a les Pòrpores, d'1,25 jornals cadascun, per 2.600 i 4.250 sous respectivament, amb vinya i garrofers. El 1744 adquireixen 5 jornals de vinya i erm al Pontet per 4.600 lliures. El 1745 compren el mas de la Monja situat a les Pòrpores amb 6 jornals de terra camp, arbres, vinya, una casa i aigua, per 18.500 lliures.

Segons l'inventari fet l'any 1766, els Freixa posseïen 110,5 jornals de terra, dels quals 21,5 estaven al terme de Reus, 9 al de Mascabó i 80 al Territori de Tarragona. En total posseïen 9 peces de terra que incloïen dos masos situats al Territori de Tarragona, a la partida de les Pòrpores. El mas de Petes tenia 12 jornals de terra, una casa, bassa i mina. L'anomenat mas Gran, possiblement el que després es va conèixer com a mas de Freixa, tenia 42 jornals, bassa, mina i era (12).

La inversió en censals. La incorporació de censals al patrimoni dels Freixa es detenta des de començament del segle XVIII, però durant les primeres dècades són adquisicions aïllades, esporàdiques, sovint resultat de processos d'endeutament que es deriven de la mateixa activitat comercial. Dels censals que va heretar Francesc Freixa i Veciana el 1765, només el 10% havien estat adquirits abans del 1742. Deixant de banda els 32 censals del 1743 que s'incorporen al patrimoni en concepte de pagament d'un deute de Pere Cabestany, negociant

reusenc, és Jaume Freixa i Giol qui ampliarà el capital invertit en censals, a conseqüència, com veurem més endavant, de les vendes de patis per edificar casa. Els censals incorporats entre 1756 representen el 61,60% del capital invertit per aquest concepte segons l'inventari del 1766.

QUADRE 4.- ANY D'INCORPORACIÓ DELS CENSALS AL PATRIMONI FREIXA (EN SOUS).

ANY	CENSALS	%	CAPITAL	%
1703	1	0,54	600,00	0,05
1726	1	0,54	1.200,00	0,11
1728	1	0,54	1.400,00	0,13
1730	1	0,54	4.800,00	0,43
1732	2	1,08	16.000,00	1,44
1734	1	0,54	6.000,00	0,54
1735	3	1,61	6.860,00	0,62
1736	4	2,15	9.880,00	0,89
1738	1	0,54	2.000,00	0,18
1742	4	2,15	143.600,00	12,89
1743	32	17,20	62.660,00	5,62
1744	2	1,08	12.600,00	1,13
1745	1	0,54	4.000,00	0,36
1746	1	0,54	2.000,00	0,18
1749	3	1,61	10.150,00	0,91
1756	27	14,52	84.746,68	7,61
1757	17	9,14	64.800,01	5,82
1758	23	12,37	93.226,65	8,37
1759	22	11,83	104.900,00	9,41
1760	9	4,84	22.966,67	2,06
1761	8	4,30	158.066,66	14,18
1763	2	1,08	28.060,00	2,52
1764	12	6,45	86.577,33	7,77
1765	4	2,15	43.030,50	3,86
DESCONEGUT	4	2,15	144.200,00	12,94
TOTAL	186	100,00	1.114.324,50	100,00

La causa de la incorporació és diversa. Els censals creats pels Freixa representen el 86,63% del capital, cal però distingir els censals creats com a conseqüència de la venda de patis, el 35,01 i els originats per la venda de cases, el 30,69. El 7,81% del capital prové del pagament de deutes diversos, sobretot d'altres comerciants. Finalment, el 4,05% de la compra de censals ja creats. En total el capital invertit és de 1.114.324,50 sous repartits entre 186 censals que, al 3%, representaven uns ingressos aproximats de més de 1.600 lliures anuals.

QUADRE 5.- LA CAUSA DE LA INCORPORACIÓ DELS CENSALS.

CAUSA	CAPITAL	%	CENSALS	%
CREACIÓ	232.237,17	20,84	30	16,13
VENDA DE PATIS	390.133,33	35,01	94	50,53
VENDA DE CASES	342.000,00	30,69	6	4,84
VENDA OF. AIGUARD.	14.000,00	1,26	1	0,54
VENDA DE MULA	2.744,00	0,25	1	0,54
COMPRA DE CENSAL	45.150,00	4,05	14	7,53
CONSIGNA PER DEUTES	87.060,00	7,81	36	19,35
ADICIONS DE PREUS	1.000,00	0,09	1	0,54
TOTAL	1.114.324,50	100,00	186	100,00

L'especulació urbana. Les primeres inversions immobiliàres urbanes s'adrecen a ampliar el casal familiar. El 22 de novembre del 1713 Jaume Freixa compra un pati per 3.500 sous al costat de la casa que posseeix a la plaça de Sant Miquel. És a partir dels anys trenta que la ciutat es converteix en punt de mira dels negocis familiars. Si el 1731 només declaren dues cases, el 1740 ja són dotze i el 1750 divuit. Alguns dels edificis han estat contruïts pel mateix Freixa, així, el 1736 compra dos patis al Raval de Monterols per 4.500 i 1.500 sous en els quals s'hi fan set cases. En altres casos es compra l'immoble, com el 1745, quan es paguen 20.000 sous per una casa al carrer Major.

Des de mitjans dels anys cinquanta Jaume Freixa i Giol comença a urbanitzar els horts que posseïa des del 1742 fora de la ciutat, a la vora del raval de Jesús. Entre 1756 i 1765 ven 94 patis per a edificar casa al voltant dels nous carrers de Sant Jaume, Sant Francesc, Sant Bonaventura, Sant Antoni i Sant Benet. El negoci, fet a l'empara del creixement demogràfic i de l'expansió econòmica, permet la realització d'importants beneficis, però el fet més remarcable és la creació, amb el preu de cadascun dels patis, dels corresponents censals que asseguraven una renda anual fixa considerable. El 1765 el capital dels censals creats a partir de la venda de patis era de 390.133,33 sous, que el 3% anual reportaven una renda de prop de 600 lliures.

El negoci de mar. A partir del 1745 els Freixa comencen a invertir en el que la documentació de l'època anomena "negoci de mar". Es tracta de l'adquisició de parts de barca o de la participació en la financiació d'operacions comercials com a capitalista mitjaçant les "parts de diner". El 1766 el capital invertit per aquests conceptes era de 251.291,91 sous per obra tot de Jaume Freixa i Giol. Amb això els Freixa abandonaven gairebé per complet la participació en operacions comercials per a convertir-se en capitalistes a la recerca d'una inversió segura, encara que més variable i possiblement també més profitosa que els censals. El 57,39% del capital invertit ho va ser en concepte de parts de barca, mentre que el 39,11% ho fou en parts de diner i un 3,50 en diners entregats a canvi marítim.

QUADRE 6.- LA INVERSIÓ EN NEGOCIS MARÍTIMS. (VALOR EN SOUS).

ANY	SETZENS DE BARCA	PARTS DE DINER	CANVI MARÍTIM	TOTAL	%
1745	1.397,58			1.397,58	0,56
1749	4.630,17			4.630,17	1,84
1750	3.379,67	3.360		6.739,67	2,68
1753	4.800,00	3.360		8.160,00	3,25
1754	5.595,00	1.680		7.275,00	2,90
1755	2.540,00	2.520		5.060,00	2,01
1757	10.479,00	9.240		19.719,00	7,85
1758	19.260,08	4.620		23.880,08	9,50
1759	13.740,00	5.880		19.620,00	7,81
1760	5.461,25	13.440		18.901,25	7,52
1761	7.519,33	3.360		10.879,33	4,33
1763	30.086,08	17.220		47.306,08	18,83
1764	30.521,25	21.840	5.292	57.653,25	22,94
1765	4.810,50	11.760	3.500	20.070,50	7,99
TOTAL	144.219,91	98.760	8.792	251.291,91	100,00

El resultat del procés: L'estructura dels ingressos

Entre 1766 i 1777 i a causa de la miniria d'edat de l'hereu, Francesc Freixa i Veciana, el patrimoni dels Freixa fou administrat per diversos curadors (13). Aixó ens permet conèixer la composició dels ingressos. Per bé que es tracta d'un període de gestió atípica, les entrades estan ja fortament condicionades per l'estructura del patrimoni i les inversions realitzades per

QUADRE 7.- L'ORIGEN DELS INGRESOS: 1766-1777 (VALOR EN SOUS).

CAUSA	1766-1772	%	1772-1777	%
Pensions de censal	167.972,25	23,18	150.001,58	27,36
Arrend. de cases	36.231,33	5,00	173.418,58	31,63
Arrend. de terres	59.763,92	8,25	(1)	(1)
Venda de prod. agraris	232.412,58	32,07	35.785,42	6,54
Arrend. ofi. aiguard.	7.220,00	1,00	2.598,50	0,47
Interessos de mar	186.304,67	25,72	173.199,00	31,59
Lluició de censals	28.460,00	3,93	13.200,00	2,41
Desconegut	6.124,58	0,85	-	-
TOTAL	724.489,33	100,00	548.203,08	100,00

1.- Inclous en els arrendaments de cases.

Els ingressos procedents de la terra sumen el 39,80% del total entre 1766 i 1772, les pensions (censals i patis) un 23,18%. La inversió en negocis marítims (parts de barca), cortons, etc.) aporta el 25,72%. Entre 1772 i 1777 les pensions i els negocis marítims aporten percentatges lleugerament superiors, el 27,59% en cada cas. En canvi disminueixen els ingressos procedents de l'explotació de les propietats agrícoles, possiblement perquè algunes de les parcel·les són cedides en arrendament, això explicaria l'increment dels ingressos procedents dels arrendaments de cases i terres des del 12,35 al 31,63%. Les inversions rústiques i urbanes (bona part dels censals provenen de la venda de patis de casa) i les parts de barca i de diner són doncs les principals fonts d'ingressos que permeten obtenir una renda anual regular i aconseguir l'estabilitat i la seguretat que culmina l'èxit econòmic.

QUADRE 8.- VALOR DEL PATRIMONI FREIXA A FINALS DEL S. XVIII.

BENS	LLIURES	%
Terra	66.885,00	37,51
Cases	20.300,00	11,39
Patis de casa	3.333,33	1,87
Renda d'establiments	63.508,22	35,62
Censals actius	8.801,53	4,94
Vals reials	15.466,67	8,67
TOTAL	178.294,75	100,00

13.- AHT. Protocols de Reus, c. 579 (Joaquim Genovès).

L'estructura patrimonial de finals del segle XVIII confirma les conclusions extretes de l'anàlisi dels ingressos (14). El patrimoni de Francesc Freixa i Veciana estava valorat en 178.294 lliures i 15 sous i era el resultat de les estratègies inversores de la burgesia mercantil ennoblida durant el segle XVIII, adreçades a obtenir una renda anual més o menys segura. La terra essent, per aquesta burgesia, la principal font de riquesa i un símbol de preeminència social. Però al seu costat adquireixen una gran importància els capitals invertits en els negocis immobiliaris urbans, bé en forma d'edificis, bé en forma de censals creats a partir de la venda de patis.